

УДК 342.7/76

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/255-256

Нікіта РУХЛО

здобувач вищої освіти

Олена МАРЧЕНКО

професор кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософських наук, доцент

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ПРАВА ЛЮДИНИ: У ПОШУКАХ БАЛАНСУ

В умовах воєнного стану в Україні виникає гостра проблема знаходження балансу у забезпеченні національної безпеки та прав людини. З одного боку, держава повинна вжити усіх необхідних заходів для захисту своїх громадян від ворожої агресії, що закономірно може призвести до обмеження деяких прав і свобод. З іншого боку, важливо не допустити свавілля та порушень прав людини, які можуть стати об'єктивним наслідком воєнного стану. Тому варто проаналізувати існуючі проблеми збалансування національної безпеки та прав людини в Україні в умовах воєнного стану та на основі відповідного аналізу запропонувати найбільш ефективні шляхи вирішення цієї проблеми.

Конституція України гарантує кожному право на життя, свободу, особисту недоторканність та інші права людини. Однак в умовах воєнного стану держава може вводити обмеження на ці права, якщо вони є необхідними для забезпечення національної безпеки [1].

В Україні воєнний стан був введений 24 лютого 2022 р. у зв'язку з російською агресією. В умовах воєнного стану було запроваджено низку обмежень на права і свободи людини, зокрема:

1. Обмеження пересування громадян;
2. Заборона проведення масових заходів;
3. Обмеження доступу до інформації;
4. Посилення контролю за діяльністю ЗМІ.

Ці обмеження були зумовлені необхідністю забезпечення національної безпеки та захисту населення від ворожої агресії. Однак задоволення потреби у безпеці не повинно відбуватися за рахунок нехтування інших основоположних прав людини [2, с. 175].

Серед основних проблем збалансування національної безпеки та прав людини в умовах воєнного стану в Україні можна виділити наступні:

- нечіткість законодавчої бази. Законодавство України в частині обмежень прав і свобод людини в умовах воєнного стану є недостатньо чітким і послідовним. Це потенційно може призводити до свавілля та порушень прав людини;
- недостатня прозорість і підзвітність органів влади. Діяльність окремих органів влади, які впроваджують обмеження прав і свобод людини в умовах воєнного стану, не завжди є прозорою і підзвітною громадськості. Це може призводити до зловживань і порушень прав людини;
- неефективний контроль за дотриманням прав людини. Механізм контролю за дотриманням прав людини в умовах воєнного стану в Україні є недостатньо ефективним, внаслідок чого порушення прав залишатимуться безкарними.

Для вирішення проблем збалансування національної безпеки та прав людини в умовах воєнного стану в Україні необхідно вжити наступних заходів:

- приділити увагу удосконаленню законодавства України в частині обмежень прав і свобод людини в умовах воєнного стану, воно має бути приведене у відповідність до міжнародних стандартів, бути чітким, послідовним і прозорим;
- посилити контроль щодо прозорості і підзвітності органів влади. Органи влади, які впроваджують обмеження прав і свобод людини в умовах воєнного стану, повинні бути прозорими і підзвітними громадськості. Досягти цього можна шляхом запровадження

інституту незалежного уповноваженого з прав людини в умовах воєнного стану;

– удосконалити механізм контролю за дотриманням прав людини. Механізм контролю за дотриманням прав людини в умовах воєнного стану в Україні необхідно зробити більш ефективним, що потребує належної ресурсної забезпеченості відповідних органів і установ, а також посилення міжнародного контролю за дотриманням прав людини в Україні.

Важливо також зазначити, що збалансування національної безпеки та прав людини в умовах воєнного стану є складним і багатогранним завданням. Не існує єдиного і однозначного рішення, яке могло б забезпечити оптимальне вирішення цієї проблеми. Однак за допомогою вищезазначених заходів цілком ймовірно суттєво покращити ситуацію в цій сфері [3, с. 213].

Отже, збалансування національної безпеки та прав людини в умовах воєнного стану є надважливим завданням для будь-якої держави. Для України це завдання є особливо актуальним в умовах протистояння відкритій збройній російській агресії. Об'єднаними зусиллями органів державної влади та громадянського суспільства можливо досягти позитивної динаміки у цій сфері та забезпечити захист прав людини в умовах воєнного стану.

1. Гавриленко О.І. Дотримання конституційних прав та свобод в умовах воєнного стану. *Функціонування Конституції України та проблеми реалізації її норм в умовах воєнного стану : матеріали Регіональної наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 27 червня 2022 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 55–57. URL : <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10307/1/10.pdf>.

2. Гриценко А., Киричок І., Шаповал І. та ін. *Безпека нації в епоху глобалізації: сучасні виклики та загрози* : монографія. Київ : НАУ, 2019. 402 с.

3. Кучеренко О. С., Литвин В. Г., Липська Л. І. та ін. *Державна політика в галузі національної безпеки України* : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2020. 327 с.

УДК 342.7

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/256-258

Sofia SUKHACH

Student of Educational-and-Scientific
Institute of Law and Innovative Education

Iryna NIKITINA

Senior Lecturer of Department
of International Relations and Social
and Humanitarian Disciplines
of Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN CONDITIONS OF MILITARY CONFLICT

The right to life is an absolute, natural, and inalienable human right, enshrined in Article 3 of the Universal Declaration of Human Rights and Article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights. This right is also proclaimed in the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms, as well as in other international legal documents and constitutions of many countries around the world.

The right to life is protected by law, and no one can be arbitrarily deprived of life. In particular, according to the provisions of Article 3 of the Constitution of Ukraine, human life, health, honor, and dignity, inviolability, and security are recognized in Ukraine as the highest social values. The affirmation and guarantee of human rights and freedoms are the primary obligation of the state [1].

In today's world, numerous international treaties have been concluded to protect individuals in peacetime and during armed conflicts. Unfortunately, this codification has not led to better protection of people during wars and has not properly safeguarded their rights from the tyranny of authoritarian regimes. The Charter of the United Nations prohibited war in 1945, but since then, more armed conflicts have started than ended, claiming more civilian lives.

Today, the relevance and importance of the right to life of individuals, its realization, and protection are evident because without such a fundamental right, all other rights lose any